

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

DEPARTAMENT D'ECONOMIA APLICADA

FACULTAT DE CIÈNCIES SOCIALS
LLICENCIATURA EN CIÈNCIES DEL TREBALL

**SISTEMES LABORALS TERRITORIALS I
DESENVOLUPAMENT LOCAL**

GUIÓ DEL TEMA 2

ACTORS I DINÀMICA TERRITORIAL

GRUPS:

A, F

PROFESSORS:

JOSEP BANYULS

JOSEP V. PITXER

CURS 2008-2009

TEMA 2. ACTORS I DINÀMICA TERRITORIAL.

- 1) Els principals actors territorials
- 2) Nivells de govern i gestió política del territori
- 3) Concertació i partenariat
- 4) El govern del territori

Annex: Una mostra de tècniques participatives

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- ARIAS, X.C. i COSTAS, A. (2001): "El eslabón perdido de la descentralización. Argumentos a favor de los gobiernos locales", *Claves de Razón Práctica*, núm. 114, pp. 38-42.
- BRUGUÉ, Q. i GOMÀ, R. (coords.): *Gobiernos locales y políticas públicas*, Barcelona, Ariel, capítols 1 i 2.
- PERDIGÓ, J. i PLANDIURA, R. (2002): "Los condicionantes jurídicos en España. ¿Pueden los ayuntamientos intervenir en política educativa? Límites y oportunidades, dins J. SUBIRATS (coord.): *Gobierno Local y Educación. La importancia del territorio y la comunidad en el papel de la escuela*, Ariel, Barcelona. Apartats 2 i 3, pp. 162-169.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- CENTELLES, J. (2006): *El buen gobierno de la ciudad. Estrategias urbanas y política relacional*, Plural Editores - IIG - INAP, Bolivia - Barcelona - Madrid.
- FARINÓS, J. (2004): "La Estrategia Territorial Europea para el futuro", dins ROMERO, J. i FARINÓS, J. (ed): *Ordenación del territorio y desarrollo territorial*, Gijón, Ediciones Trea.
- GALLEGO, J.R. i NÁCHER, J. (2003): "Consenso y políticas de desarrollo local: Una aplicación al caso valenciano", *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*, XXXV (135), pp. 53-73.
- MARTELL, M. i QUEROL, C. (2000): "Participación gobierno local y Agenda 21 Local", dins N. FONT i J. SUBIRATS (eds.): *Local y sostenible. La Agenda 21 Local en España*, Icaria, Barcelona, pp. 65-91.
- RODRÍGUEZ GONZÁLEZ, R. (2005): *Territorio y gobierno local en España. Un planteamiento de reestructuración por fusión como realidad necesaria*, Editorial Aranzadi, Cizur-Menor (Navarra).

ELS PRINCIPALS ACTORS TERRITORIALS

1) **Una variada gamma d'actors forma part del territori**

ACTORS QUE INTERVENEN EN EL DESENVOLUPAMENT LOCAL
ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES: ▪ Administració Local ▪ Administració Autonòmica ▪ Administració Central ▪ Administració supraestatal (U.E.)
ORGANISMES PRIVATS I ASSOCIACIONS: ▪ Empreses ▪ Sindicats ▪ Associacions Empresarials (Patronals, Cambres de Comerç) ▪ Entitats Financeres ▪ Moviments ciutadans (associacionisme) i polítics
INSTITUCIONS INTERMÈDIES I ALTRES ORGANISMES: ▪ Agències de Desenvolupament ▪ Centres d'Investigació ▪ Universitats i Centres de Formació ▪ Serveis d'Ocupació

Font: Adaptat de del Castillo i altres (1994: 86).

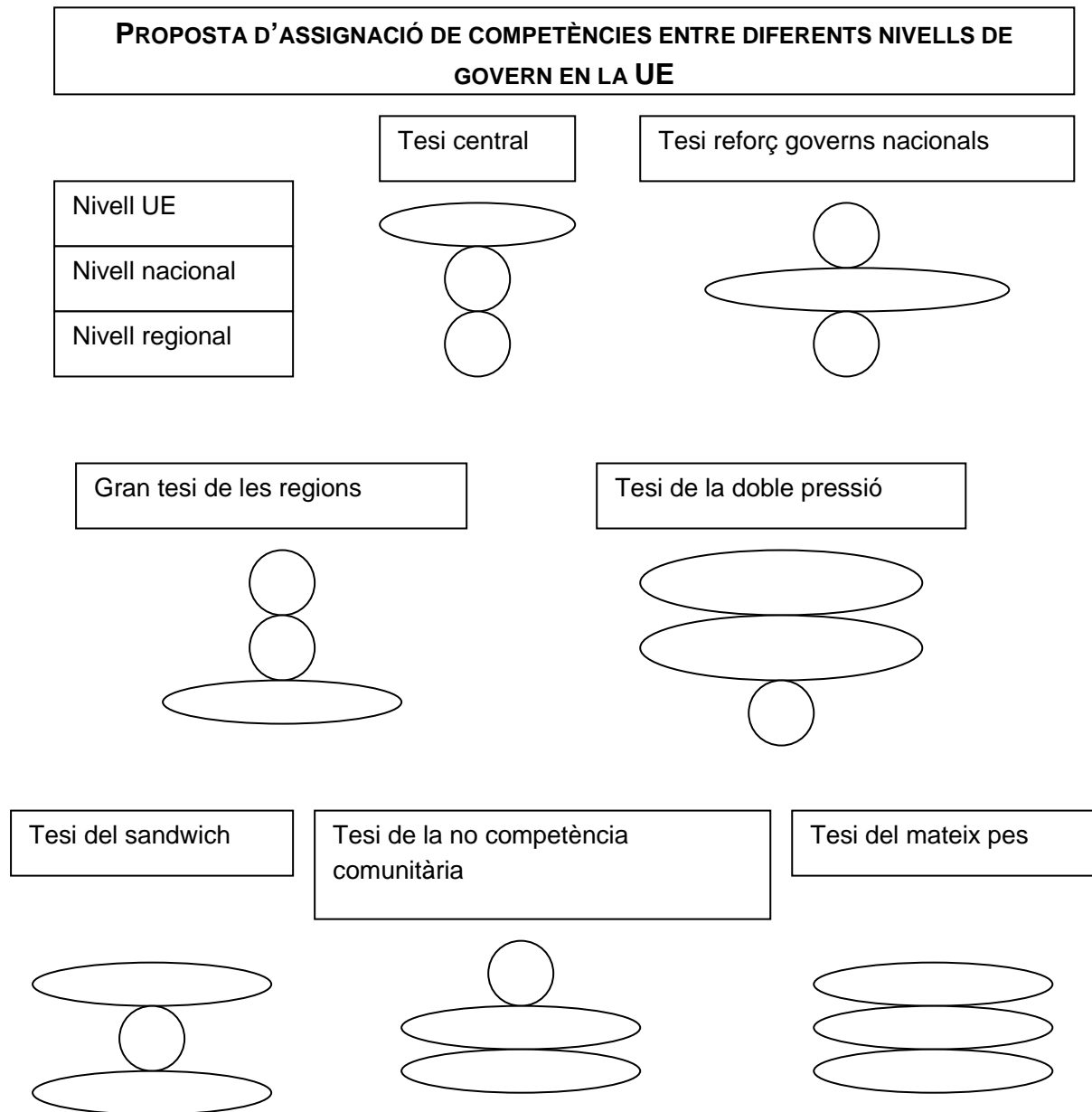
- 2) **El marc institucional territorial** (on hi ha el comportament dels actors i les normes que regulen llurs interaccions) determina les característiques territorials i alhora presenta un cert caràcter inercial
- 3) **L'arrelament i l'existència d'identitats territorials** resulten fonamentals
- 4) **Cada tipus d'actors fa un ús molt particular del territori (i cerca coses molt específiques)**

NIVELLS DE GOVERN I GESTIÓ POLÍTICA DEL TERRITORI

1) Els nivells de govern i la distribució actual de funcions

NIVELLS DE GOVERN I FUNCIONS	
NIVELL DE GOVERN	FUNCIONS
<u>ORGANISMES INTERNACIONALS</u> OCDE (ILE, Projecte de Gestió Pública Rural) UNIÓ EUROPEA	Assessorament, assistència tècnica, intercanvi d'informació Definició dels objectius, coordinació, assessorament, finançament, intercanvi d'experiències
<u>ORGANISMES NACIONALS</u> ADMINISTRACIÓ CENTRAL ADMINISTRACIÓ AUTONÓMICA (ADMINISTRACIÓ REGIONAL) ADMINISTRACIÓ SUPRALOCAL (PROVINCIAL, MANCOMUNITAT) ADMINISTRACIÓ LOCAL (MUNICIPI)	Finançament, definició d'objectius, infraestructures, coordinació entre administracions a nivell local i entre el nivell local i els organismes internacionals, legislació Finançament, definició d'objectius, coordinació entre municipis, intermediació entre municipis i el govern central, legislació, dotació d'infraestructures Coordinació d'activitats, finançament, dotació d'infraestructures Finançament, definició d'objectius, foment de la participació dels actors, execució i avaluació dels projectes, iniciativa en els programes de desenvolupament...

- 2) **El grau de descentralització:** distints models per al repartiment de funcions i competències entre nivells de govern (Farinós, 2004)

- 3) **En les darreres dècades** estan produint-se **diversos processos** que **alteren l'actuació dels governs locals** (Brugué i Gomà, 1998): nou localisme, politització dels governs locals, major complexitat de l'agenda d'actuació, plantejaments estratègics, canvi d'estil de govern (en la direcció cap a un govern relacional)

- 4) Consideracions al voltant de **la segona descentralització a Espanya en favor dels governs locals** (Arias i Costas, 2001): Riscos i oportunitats.

CONCERTACIÓ I PARTENARIAT

- 1) Què entenem per partenariat, concertació, consens, cooperació o col·laboració entre actors locals? **Algunes definicions:**
 - a) “Un partenariat ha d’entendre’s com un acord (formal o informal) entre diversos actors, els quals decideixen treballar plegats per aconseguir un objectiu compartit” (Brugué i Gomà, 1998: 122).
 - b) “Concertació (“partenariat”), entés com un procés de col·laboració i de cooperació d’actors públics i privats, per a l’eficàcia de les polítiques i estratègies de desenvolupament local” (Gallego i Nàcher, 2003: 53).

- 2) **Importància del partenariat en els processos de govern del territori:**
 - a) Hi incideix positivament sobre l’eficàcia de les iniciatives de govern territorial
 - b) Afavoreix la perpetuació de l’estratègia de govern territorial engegada

- 3) **Tècniques participatives** (Martell i Querol., 2000):
 - a) Tècniques de participació **de base deliberativa**, per conèixer l’opinió del públic en acabant del procés de deliberació.
 - b) Tècniques **per implicar comunitats** que, mitjançant certa transferència de poder a les comunitats locals, cerquen una implicació més activa dels ciutadans i actors locals.

EL GOVERN DEL TERRITORI

- 1) Posat que en qualsevol territori hi ha problemes a resoldre, i alhora hi ha la capacitat de incidir sobre la trajectòria territorial futura, **governar el territori significa:**
 - a) D'una banda, incidir sobre els múltiples processos que configuren el futur d'un territori concret
 - b) De l'altra, assimilar i adaptar-se (donar resposta) als impactes procedents de l'exterior (de l'entorn territorial). En uns casos es tractarà de respostes reactives, mentre que en altres de respostes de caire proactiu.

- 2) El territori és una realitat complexa i dinàmica → **Cal governar el territori? + Com ha de ser (quines característiques ha de presentar) aqueix govern del territori?**

- 3) Posat que dins els actors públics hi ha distints **nivells de govern** i que, a més a més, molts altres actors formen part de les realitats territorials, hem de preguntar-nos:
 - a) quin ha de ser el repartiment de competències entre nivells de govern?
 - b) qui (actors, nivells de govern) ha de participar en el disseny de les estratègies d'intervenció pública?
 - c) quin nivell de govern ha d'encarregar-se de l'execució?

- 4) A la vista de l'abast espacial/territorial dels processos socio-econòmics en l'actualitat, la divisió municipal actual a Espanya s'ajusta a la **dimensió òptima del municipi** (govern local)?

ANNEX: UNA MOSTRA DE TÈCNiques PARTICIPATIVES**A. TÈCNiques DE BASE DELIBERATIVA**

TÈCNiques DE PARTICIPACIÓ PER CONÈIXER L'OPINIÓ DEL PÚBLIC MITJANÇANT PROCESSOS DE DELIBERACIÓ	
Jurats o consells ciutadans	Un o diversos grups de ciutadans (entre 12 i 25 cada grup) escollits aleatòriament es reuneixen per discutir qüestions d'interés polític. Els membres del jurat reben àmplia informació, deliberen i emeten finalment un veredictes o informe que generalment no és vinculant.
Conferències de consens	Fòrums on un grup de ciutadans no especialitzats discuteixen polítiques d'elevat perfil tècnic. Després d'escoltar i de preguntar a experts, i amb l'ajuda d'un moderador, arriben a un consens que comuniquen en roda de premsa.
Cercles de debat	Grup entre 5 i 20 persones que voluntàriament, i sota la guia d'un moderador, es reuneixen per discutir sobre qüestions polítiques i socials.
Enquesta d'opinió deliberativa	Mostra representativa de ciutadans reunits durant uns dies per discutir, en grups reduïts, sobre un tema específic de rellevància política. Els participants obtenen informació de representants polítics i d'experts en el tema.

Font: Martell i Querol (2000: 75).

B. TÈCNiques INNOVADORES DE PARTICIPACIÓ PER IMPLICAR COMUNITATS

TÈCNiques ESTRATÈGiques PER VISUALITZAR EL FUTUR:

Mètodes on un nombre elevat d'agents socials i persones del públic interessades es reuneixen per desenvolupar una visió de futur per a la seua comunitat.

Visualització Guiada	Tant en una com en l'altra, els participants formulen lliurement com desitjarien que fóra la seua comunitat al cap d'un període d'entre 10 i 15 anys.
Cerca del Futur	
Mètode d'Elecció	El Mètode d'Elecció d'escenaris es basa en la selecció d'un escenari de futur entre un conjunt predeterminat d'escenaris que presenten distints futurs de la comunitat.

TÈCNiques PER DELIBERAR SOBRE TEMES DE PLANIFICACIÓ URBANA:

Mètodes particularment rellevants per decidir sobre qüestions de planejament físic en àmbits urbans.

Planificació Real	La Planificació Real suposa la identificació de les necessitats de la comunitat a partir d'un model tridimensional d'una àrea, grup de vivendes o barri. Se cerca la major publicitat del model sobre el que posteriorment es discutiran usos i temes claus, i també es consensuarà un pla d'acció
Actuació en la Planificació	L'Actuació en la Planificació es basa en col·laboracions entre tots els sectors de la comunitat i especialistes de diferents disciplines per tal de treballar qüestions sobre disseny urbà o planificació del medi físic.

TÈCNiques PER DISSENYAR EL PERFIL D'UNA COMUNITAT RURAL:

Tècniques principalment aplicades en zones rurals.

Valoració de la Comunitat	Els membres de la comunitat es reuneixen per elaborar un informe en valorar i descriure de manera exhaustiva els recursos i les necessitats.
Mapa Local	Els Mapes Locals tenen la mateixa filosofia que la Valoració de la Comunitat, però en lloc de presentar un informe de valoració, s'elabora un mapa.

FÒRUMS DE COMUNITATS:

Persones amb especial interès en un tema específic es reuneixen periòdicament amb la finalitat de a) deliberar sobre propostes emeses pel govern local; b) identificar i investigar temes que poden ser rellevants a nivell local; c) estudiar documents preliminars de l'A21L; d) promoure la participació i integrar altres grups socials. Poden ser participants independents o estar formalment vinculats a l'ajuntament.

Comunitats de Lloc	Exemples: Fòrums de veïns, de ciutadans o de barri.
Comunitats d'Interés	Exemples: Fòrums de joves, de medi ambient o de comerciants.

Font: Martell i Querol (2000: 77-78).